

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра філософських та політичних наук

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»**

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

20 Аграрні науки та продовольство
204 Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський)

ФАКУЛЬТЕТ

Біолого-технологічний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти біолого-технологічного факультету за спеціальністю 204 Технологія переробки і продукції тваринництва, бакалаврський рівень вищої освіти. Укладач Л. М. Мельник. Біла Церква: БНАУ, 2022. 18 с.

Розробник: Л. М. Мельник, канд. політ. наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософських та політичних наук Протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Завідувач кафедри
філософських та політичних наук

Л. М. Мельник

Схвалено методичною комісією біолого-технологічного факультету
Протокол № 1 від 29.08.2022 р.

Голова методичної комісії, професор

С. В. Мерзлов

Гарант ОП, доцент

Р. В. Ставецька

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	Error! Bookmark not defined.
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	4
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	Error! Bookmark not defined.
3.1. Компетентності відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.....	Error! Bookmark not defined.
3.2. Очікувані результати навчання.....	Error! Bookmark not defined.
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»	6
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6.1. Лекції	7
6.2. Практичні заняття	9
6.3. Самостійна робота.....	Error! Bookmark not defined.
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань.....	Error! Bookmark not defined.
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	Error! Bookmark not defined.
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	Error! Bookmark not defined.
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ....	Error! Bookmark not defined.
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	Error! Bookmark not defined.
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ....	Error! Bookmark not defined.
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	17

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2022–2023 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Філософія» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредита ECTS), у т.ч. аудиторних – 28 години (лекції – 14, практичні заняття – 14) самостійна робота студентів – 62 годин.

Опис ОК за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Обов'язкова	
Модулів – 2	204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	
		Лекції	
		14 год.	2
		Практичні	
		14 год.	4
		Самостійна робота	
		62 год.	82
	Вид контролю:		
	залік	залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти		

Мета вивчення дисципліни «Філософія» полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти навиків інтелектуальної діяльності, які дозволять їм всебічно підходити до аналізу та розв'язання проблем майбутньої професійної діяльності.

Виходячи з накопиченого історичного досвіду людства, вироблених методологічних принципів і спрямованості до безумовної цінності людської особистості, дисципліна «Філософія» сприяє формуванню освіченого спеціаліста, здатного працювати в умовах професійної мобільності, який може відійти від стереотипів і запропонувати нові ідеї і рішення.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Філософія» ґрунтується на знаннях таких дисциплін, як «Історія і культура України» та «Людина і суспільство», що вивчались в

загальноосвітній школі, «Історія та культура України», що вивчаються на 1 курсі у 1 семестрі університету.

3. ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

3.1. Компетентності відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Згідно вимог освітньо-професійної програми «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» здобувачі повинні набути здатності отримувати наступні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

3.2. Очікувані результати навчання

Символ результатів навчання за спеціальністю «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» відповідно до ОПП	Результати навчання з дисципліни «Філософія»
ПР 04. Організувати спільну діяльність робочого колективу.	РН. 4.1. Установлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей. Обговорювати і пояснювати основи, що сприяють розвитку культури та активності, формуванню національної гідності, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей РН. 4.2. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності. Сприяти формуванню критичного мислення, комунікативної взаємодії й взаємодопомоги, творчий підхід до вирішення завдань та викликів сьогодення у сфері професійної діяльності.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. *Основні етапи розвитку філософії*

- Тема 1. Філософія як специфічна форма осмислення дійсності.
- Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу.
- Тема 3. Антична філософія.
- Тема 4. Філософія Середніх віків та доби Відродження.
- Тема 5. Філософія Нового часу.
- Тема 6. Німецька класична філософія.
- Тема 7. Некласична філософія XIX століття.
- Тема 8. Сучасна світова філософська думка.
- Тема 9. Історія української філософії.

Змістовний модуль 2. *Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення*

- Тема 10. Онтологія.
- Тема 11. Діалектика.
- Тема 12. Проблема свідомості у філософії.
- Тема 13. Теорія пізнання як філософська дисципліна.
- Тема 14. Наука як предмет філософського дослідження.
- Тема 15. Філософська антропологія.
- Тема 16. Соціальна філософія.
- Тема 17. Філософія техніки

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні заняття	індивід.	самоств. робота
Модуль 1. <i>Основні етапи розвитку філософії</i>					
Тема 1. Філософія як специфічна форма осмислення дійсності	4	2			2
Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу	8		2		6
Тема 3. Антична філософія.	6	2			4
Тема 4. Філософія Середніх віків та доби Відродження.	6		2		4
Тема 5. Філософія Нового часу.	4	2			2
Тема 6. Німецька класична філософія.	4		2		2
Тема 7. Некласична філософія XIX століття.	2				2
Тема 8. Сучасна світова філософська думка.	6		2		4
Тема 9. Історія української філософії.	4	2			2
Разом за модуль 1	46	8	8		30

Модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення					
Тема 10. Онтологія. Біологічні проблеми буття	6	2			4
Тема 11. Діалектика.	8	2	2		4
Тема 12. Проблема свідомості у філософії.	2				2
Тема 13. Теорія пізнання як філософська дисципліна.	8				10
Тема 14. Наука як предмет філософського дослідження.	5		1		2
Тема 15. Філософська антропологія.	5		1		2
Тема 16. Соціальна філософія.	5		2		2
Тема 17. Філософія техніки.	7	2			4
Разом за модуль 2.	44	6	6		32
Есе або Презентація або Виступ на засіданні студентського наукового гуртка або Участь у студентській олімпіаді або Доповідь на конференції					ІНДЗ
Усього годин	90	14	16		62

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
Модуль 1. Основні етапи розвитку філософії.		
1.	Тема 1. Філософія як специфічна форма осмислення дійсності. Поняття світогляду. Виникнення філософії та історичні форми її розвитку. Предмет, структура та основні функції філософії. Проблема методу в філософії. Діалектика і метафізика. Взаємозв'язок філософії, міфології, релігії, науки та мистецтва.	2
2.	Тема 2. Антична філософія. Основні етапи розвитку античної філософії. Досократичний період в розвитку грецької філософії: мілетська школа, Геракліт, піфагорійці, елейська школа. Філософські погляди Сократа, Платона, Арістотеля, Демокріта. Елліністично-римська філософія: стоїцизм, скептицизм, епікуреїзм, неоплатонізм.	2

3.	Тема 3. Філософія Нового часу. Головні риси філософії Нового часу. Емпіризм філософії Нового часу (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Локк). Раціоналізм Р. Декарта, Б. Спінози, Г. Ляйбніца. Іматеріалізм Дж. Берклі та Д. Юма. Французьке Просвітництво та матеріалізм XVIII ст. (Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Ламетрі, К. Гельвецій).	2
4.	Тема 4. Історія української філософії. Передумови формування української філософії. Філософські і суспільно-політичні ідеї в культурі Київської Русі. Українська філософія XIV – XVII ст. Києво-Могилянська академія як провідний навчально-освітній центр у Східній Європі. Філософські погляди Григорія Сковороди. Українська філософія XIX – початку XX ст. Розвиток вітчизняної філософії в XX - на початку XXI ст.	2
	Всього	8
Модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення		
5.	Тема 5. Діалектика 1. Формування уявлень про діалектику в історії філософії: Геракліт, Сократ, Платон, неоплатонізм, патристика, Н. Кузанський, Г. Гегель, марксизм, «негативна діалектика». 2. Основні принципи діалектики. 3. Закони діалектики: Закон єдності і боротьби протилежностей, Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін, Закон заперечення заперечення. 4. Основні категорії діалектики.	2
6.	Тема 6. Онтологія. Біологічні основи буття. Філософське осмислення проблеми буття. Основні форми буття. Природа як предмет філософського дослідження. Відношення „Людина – природа” та його форми. Історичні етапи розвитку взаємин людини та природи. Вплив довкілля на людину. Біосфера як область взаємодії суспільства та природи.	
7.	Тема 7. Теорія пізнання як філософська дисципліна. Проблема пізнання в історії філософії. Суб’єкт і об’єкт пізнання. Єдність чуттєвого та раціонального у пізнанні. Поняття методу та методології наукового дослідження. Поняття істини, її форми. Практика як основа, критерій та мета пізнання.	
8.	Тема 8. Філософія техніки Поняття «технічного» та місце історії техніки в системі філософського знання. Наука і техніка. Техніка та технічна творчість. Техніка і суспільство. Концепції розвитку та функціонування техніки.	2
	Всього	6
	РАЗОМ	14

6.2. Теми та плани практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год
Модуль 1. Основні етапи розвитку філософії		
1.	<p>Тема 1. Філософська думка Стародавнього Сходу.</p> <p>1. Веди як духовна основа формування та розвитку давньоіндійської філософії. Ведична філософія харчування.</p> <p>2. Філософські школи Стародавньої Індії:</p> <p>3. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: а) конфуціанство; б) даосизм; в) легізм (фа-цзя).</p>	2
2.	<p>Тема 2. Філософія Середніх віків та доби Відродження.</p> <p>1. Головні риси та основні етапи розвитку середньовічної філософії.</p> <p>2. Патристика:</p> <p style="padding-left: 20px;">а) східна (грецька) – Оріген, Василій Великий, Григорій Назіанзін, Григорій Нісський, Діонісій Ареопагіт, Іоанн Дамаскін;</p> <p style="padding-left: 20px;">б) західна (латинська) – Тертуліан, Августин Аврелій.</p> <p>3. Схоластика. Проблема універсалій:</p> <p style="padding-left: 20px;">а) реалізм: Ансельм Кентерберійський, Тома Аквінський;</p> <p style="padding-left: 20px;">б) номіналізм: Іоанн Росцелін, Вільям Оккам;</p> <p style="padding-left: 20px;">в) концептуалізм: П'єр Абеляр.</p> <p>4. Доба Відродження:</p> <p style="padding-left: 20px;">а) європейський гуманізм: Франческо Петрарка, Лоренцо Валла, Мішель Монтень, Еразм Роттердамський;</p> <p style="padding-left: 20px;">б) натурфілософія: Джордано Бруно, Галілео Галілей, Микола Коперник.</p>	2
3.	<p>Тема 3. Німецька класична філософія.</p> <p>1. Іммануїл Кант – засновник німецької класичної філософії.</p> <p>2. Система суб'єктивного ідеалізму Й. Фіхте та об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга.</p> <p>3. Діалектичний метод і філософська система Г. Гегеля.</p> <p>4. Антропологічна філософія Л. Фойєрбаха.</p> <p>5. Філософія марксизму.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Сучасна світова філософська думка.</p> <p>1. Основні риси філософії ХХ ст.</p> <p>2. Напрямки сучасної філософії:</p> <p style="padding-left: 20px;">а) прагматизм;</p> <p style="padding-left: 20px;">б) позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм;</p> <p style="padding-left: 20px;">в) екзистенціалізм;</p> <p style="padding-left: 20px;">г) фрейдизм і неофрейдизм;</p> <p style="padding-left: 20px;">д) філософська антропологія;</p> <p style="padding-left: 20px;">е) феноменологія та герменевтика;</p> <p style="padding-left: 20px;">є) сучасна релігійна філософія: персоналізм, неотомізм</p> <p>3. Головні тенденції розвитку сучасної європейської філософії.</p>	2
	Разом за модуль 1	8

Модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення		
5.	Тема 5. Діалектика. 1. Категорії кількість, якість, властивість, міра, стрибок як основні показники конкретизації закону взаємного переходу кількісних змін у якісні, що відображають розвиток і рух всього суцього. 2. Закон заперечення заперечення. 3. Закон єдності та боротьби протилежностей. 4. Альтернативні концепції діалектики	2
6.	Тема 6. Наука як предмет філософського дослідження. 1. Сучасні концепції розвитку науки. 2. «Верифікація» і «фальсифікація» як засоби перевірки наукового знання. 3. Синергетика як сучасний напрям в науковому пізнання: І. Пригожин, Г. Гакен. 4. Ідея, науковий факт, гіпотеза, концепція, теорія як форми розвитку наукового знання.	1
7.	Тема 7. Філософська антропологія. 1. Проблема людини в історії філософії. 2. Філософська антропологія як напрям в сучасній філософії: М. Шелер, А. Гелен, Г. Плеснер, О. Больнов. 3. Філософські аспекти антропосоціогенезу: біологічне та соціокультурне в людині.	1
8.	Тема 8. Соціальна філософія. 1. Типологія суспільств: формаційний (марксизм) та культурно-цивілізаційний (М. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі) підхід. 2. Індустріальні, постіндустріальні (інформаційні) типи суспільств. 3. Глобалізація як тенденція сучасного світового розвитку. Епідеміологічна проблема.	2
9.	Тема 9. Філософія техніки. 1. Філософія техніки: витоки і сучасність 2. Вплив техніки на людину (М. Бердяєв, М. Хайдеггер).	
	Разом за модуль 2	6
РАЗОМ		14

6.3. Самостійна робота

Завдання для самостійної роботи з кожної теми ОК виконуються у різних формах: робота з літературою; спостереження за процесами, явищами з метою їх опису; розробка наукового проекту - наукової доповіді та ін.; пошук інформації та її обробка - робота в мережі Інтернет та ін. Участь у конференціях, наукових семінарах, симпозіумах.; творче застосування знань і вмінь та ін. СР студентів виконується під керівництвом викладача.

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Тема 1. Філософія як специфічна форма осмислення дійсності. <i>Розкрити сутність поняття світогляду й пояснити сенс світоглядної функції філософії. Показати роль і значення чітких світоглядних позицій еколога та його впливу на якість його професійної діяльності.</i>	2
2.	Тема 2. Філософська думка Стародавнього Сходу. <i>Покажіть суспільне значення «Золотого правила моралі» Конфуція. Поясніть факт того, що буддизм легко прижився в Китаї і ефективно приймає участь в житті сучасного китайця поряд з даосизмом і конфуціанством.</i>	6
3.	Тема 3. Антична філософія. <i>Оцініть вклад софістів в розвиток філософії високої класики античності.</i>	4
4.	Тема 4. Філософія Середніх віків та доби Відродження. <i>Поясніть сутність абсолютиського аморалізму М.Макіавелі. 2.Поясніть значення філософії Галілео Галілея для розвитку натурфілософії Ренесансу</i>	4
5.	Тема 5. Філософія Нового часу. <i>Поясніть те, яку роль Ф.Бекон віддавав науці в питанні формування майбутнього суспільства. Розкрийте сутність вислову Р.Декарта «Мислю – отже існую».</i>	2
6.	Тема 6. Німецька класична філософія. <i>Есе на тему: «Ідея активно-творчої діяльності людини у філософії І.Канта».</i>	2
7.	Тема 7. Некласична філософія XIX століття. <i>Запропонуйте модель свого імперативу в дусі Канта.</i>	2
8.	Тема 8. Сучасна світова філософська думка.	4
9.	Тема 9. Історія української філософії. <i>Виділіть основні риси українського світоглядного менталітету та особливості української філософії. Охарактеризуйте вплив української філософії на творчість українських діячів.</i>	2
10.	Тема 10. Онтологія. Біологічні основи буття <i>Спробувати розкрити глибинний сенс виразу «індивідуальне і суспільне буття людини» і показати його обумовленість складною природою людини. Навести основні сфери і форми буття, які розглядаються в системі філософських знань. Пояснити, чому буття людини нерозривно пов'язане з її активністю і діяльністю і чому її цілеспрямована активність і діяльність істотною мірою обумовлені результатами пізнання нею зовнішнього світу і самої себе.. Показати як буття людини пов'язане з буттям природи, невід'ємною частиною якої і виступає людина. Розкрити сенс, причини і прояви екологічної кризи в Україні. Спробувати сформулювати своє власне бачення проблем та шляхів подолання на регіональному рівні.</i>	4
11.	Тема 11. Діалектика. <i>Визначте, дією якого закону діалектики можна дати пояснення, виражене в словах: «Раптове натхнення, просвітлення»</i>	4
12.	Тема 12. Проблема свідомості у філософії. <i>Обміркуйте та аргументуйте свою позицію у відповіді на питання: чи можна зрозуміти природу людської свідомості вивчаючи лише мозок? «Краса врятує світ» - так говорив Ф. Достоевський. Ваше відношення до цього виразу.</i>	2

13.	Тема 13. Теорія пізнання як філософська дисципліна. <i>Розкрити сутність і предмет дослідження гносеології, з'ясувавши етимологію цього слова. Обґрунтувати потребу людини у знаннях світу й самої себе як вкрай важливої передумови можливості здійснення успішної діяльності з життєзабезпечення та особистісного розвитку. Показати, що основним джерелом знань і способом її отримання є пізнавальна діяльність людей</i>	10
14.	Тема 14. Наука як предмет філософського дослідження. <i>Порівняйте принцип верифікації і принцип фальсифікації з боку їх ефективності очистити філософію від ненаукового знання.</i>	2
15.	Тема 15. Філософська антропологія. <i>Дайте філософський аналіз таким виразам: «Свобода – це вираз особистості, вираз її духовних, емоційних і чуттєвих здібностей» (Е. Фром); «Свобода є пізнання необхідності» (Б. Спіноза)</i>	2
16.	Тема 16. Соціальна філософія. <i>Німецька філософиня Свеня Флашпелер (Svenja Flaßpöhler). у інтерв'ю зазначила, що пандемія – це нагода сповільнитися. Саме час "зменшити швидкість", звернутися до нашого внутрішнього світу, переглянути своє ставлення до суспільних цінностей. Що ви розумієте під цими словами?</i>	2
17.	Тема 17. Філософія техніки. <i>Чи погоджуєтеся з думкою філософа техніки П. Енгельмейера: «Інженери часто і справедливо скаржаться на те, що інші сфери не хочуть визнавати за нами щось важливе значення, яке має по праву належати інженеру ... Але чи готовий сам інженер для такої роботи? Інженери через брак загального розумового розвитку самі нічого не знають, і знати не хочуть про культурне значення своєї професії і вважають за марну трату часу міркування про ці речі »?</i> <i>Прочитайте уривок із праці Х. Ортега-і-Гассет «Роздуми про техніку» за посиланням https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gas_raz/01.php : Чи вважаєте ви песимістичним висновок у праці про самоздійснення людини, що виражається у «реалізації себе як людина-техніка»: Обґрунтуйте відповіді письмово.</i>	4
Всього		62

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

6.4. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Філософія як особлива форма освоєння людиною світу.
2. Філософія як духовна основа відродження України.
3. Структура філософського знання.
4. Особливості розуміння предмету філософії в історії філософії.
5. Історичні типи світогляду.
6. Функції філософського знання.
7. Веди як найдавніша пам'ятка духовної культури арійської Індії.
8. Філософія буддизму.

9. Йога – як релігійно-ідеалістична система.
10. Конфуціанська філософія в культурі Китаю.
11. Лао-цзи – давньокитайський філософ і мудрець.
12. Френсіс Бекон – засновник емпіричного напрямку в філософії Нового часу.
13. Раціоналізм Рене Декарта.
14. Вчення про державу Томаса Гоббса.
15. Імматеріалізм у філософії Девіда Юма.
16. Загальна характеристика Просвітництва у Франції.
17. Соціальна філософія Жан-Жака Руссо.
18. Світове значення німецької класичної філософії.
19. Іммануїл Кант – фундатор німецької класичної філософії.
20. Натурфілософія Фрідріха Шеллінга.
21. Філософія історії Йогана Фіхте.
22. Теорія біохімічної еволюції
23. Світоглядно-етичні наслідки новітніх біомедичних уявлень про життя, смерть і безсмертя
24. Поняття біологічних основ буття та їх загальна характеристика.
25. Загальна характеристика некласичної філософії XIX століття.
26. Життя і творчість Фрідріха Ніцше.
27. Ірраціоналізм Фрідріха Ніцше та Артура Шопенгауера.
28. Поняття життя у філософії Анрі Бергсона.
29. Значення ідей Сьорена К'єркегора для розвитку західної філософської думки.
30. Герменевтика як метод гуманітарних наук.
31. Філософська антропологія Макса Шелера.
32. Французький екзистенціалізм.
33. Феноменологія Едмунда Гуссерля.
34. Екзистенційна філософія Карла Ясперса.
35. Філософія прагматизму.
36. Фройдизм і неофройдизм в філософії і культурі XX століття.
37. Міфологічний світ стародавніх слов'ян.
38. Філософська культура Київської Русі.
39. Українська полемічна література XVI століття. Духовні пошуки Івана Вишенського.
40. Філософія професорів Києво-Могилянської академії.
41. Філософія Григорія Сковороди.
42. Філософія серця Памфіла Юркевича.
43. Проблеми суспільного прогресу, свободи людини і нації у творах Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського.
44. Концепція ноосфери Володимира Вернадського.
45. Українська філософія XX століття.
46. Формування уявлень про буття в історії філософії.
47. Види буття та їх специфіка.
48. Буття людини у світі – провідна тема філософії XX століття.
49. Рух як форма існування матерії.
50. Сучасне розуміння простору і часу в філософії і науці.
51. Діалектика як філософська теорія розвитку.
52. Історичний розвиток уявлень про діалектику.
53. Категорії діалектики як універсальні форми мислення.
54. Закони діалектики.
55. Формування уявлень про свідомість в історії філософії.
56. Проблема моделювання свідомості в кібернетиці.
57. Наукова і релігійна концепції виникнення і сутності свідомості.

58. Особливості розуміння свідомості в фройдизмі і неофройдизмі.
59. Рівні і форми суспільної свідомості.
60. Гносеологія як філософське вчення про пізнавальну діяльність.
61. Суб'єкт і об'єкт в пізнавальній діяльності.
62. Чуттєвий та раціональний рівень пізнання.
63. Загальна характеристика методів наукового пізнання.
64. Наука як особлива форма теоретичного пізнання світу.
65. Виникнення та розвиток наукового знання в культурах Стародавнього світу.
66. Особливості становлення експериментальної науки Нового часу (XVII ст.).
67. Концепція наукових революцій Томаса Куна і її місце у сучасній філософії науки.
68. Методологія дослідницьких програм Імре Лакатоса.
69. Синергетика: основні ідеї та перспективи розвитку.
70. Основні концепції походження людини.
71. Роль «біологічного» і «соціального» у становленні особистості.
72. Проблема людини у християнському еволюціонізмі П. Тейяра де Шардена.
73. Проблема свободи й відповідальності в філософії Ж.-П. Сартра.
74. Розуміння сутності суспільства в історії філософії.
75. Соціальна стратифікація, мобільність та соціальні конфлікти.
76. Теорії індустріального та постіндустріального суспільств.
77. Роль соціальних інститутів у життєдіяльності людини.
78. Феномен глобалізації: поняття, концепції.
79. Циклічні концепції розвитку культури (О. Шпенглер, А. Тойнбі).
80. Культура як смислоутворююча система.
81. Проблема періодизації культурно-історичного процесу.
82. Традиція як форма розвитку культури.
83. Діалог Сходу і Заходу у світовій культурі.
84. Соціальні норми та цінності.
85. Проблема цінностей в історії філософії.
86. Аксиологія як галузь філософського знання.
87. Віра, надія, любов як пріоритетні християнські цінності.
88. Інтернет як нова реальність: проблеми і перспективи.
89. Перші філософи техніки: Е. Капп, А. Еспінас, Ф. Бон.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У системі вивчення дисципліни використовується комплекс методів навчання: від пояснювально-ілюстративного та репродуктивного – до максимально продуктивних – проблемного, евристичного та дослідницько-пошукового.

Навчання гармонійно поєднує теоретичну й практичну складові (лекційні й практичні заняття). Передбачено, що всі форми організації навчання є практико-зорієнтованими, оскільки повноцінно реалізують мету студентоцентрованого навчання – активізувати пізнавально-творчу діяльність здобувачів вищої освіти, організувати суб'єктно-суб'єктну взаємодію. Тому під час їх проведення використовуються елементи і прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, дебатів, мозкового штурму тощо

***В умовах змішаної та дистанційної моделей навчання, коли взаємодія з викладачем відбувається за допомогою застосунків Zoom чи Google Meet для відеоконференцій, освітньої платформи Moodle BNAU для виконання самостійних дослідницьких і підсумкових тестових завдань, файлообмінних соціальних мереж Telegram, Viber, інтерактивна складова навчання здобувачів вищої освіти доповнюється іншими застосунками для зворотного зв'язку: google-форми для опитувань, Google Classroom тощо

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль із ОК включає *поточне, тематичне оцінювання* (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль (усього 2).

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти;
- активність у дебатах, дискусіях

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) та виконання творчого завдання (усно/письмово). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється після кожного контрольного заходу.

По завершенню семестру – залік.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Бали за лекційне заняття враховують такі показники: активність участі здобувачів у дискусії, самостійна підготовка виступу-презентації, опрацювання додаткового матеріалу з теми.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.

«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times та \times ПК}{5}$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *тах ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C	Задовільно	
64–74	D		
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point;

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Губерський та ін.; за ред. Л. В. Губерського. Харків.: Фоліо, 2018. 621 с.
2. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навч. пос. Вінниця, 2020.
3. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: підручник. 4 вид., випр. Київ: Академвидав, 2015. 592 с.
4. Воронюк О. Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Медицина, 2018. 216 с.
5. Щерба С. П., Заглада О. А. Філософія: підруч. для студ. вищ. навч. закл.; за ред. С. П. Щерби. Житомир: Полісся, 2012. 547 с.
6. Вовк В. М., Петрова Г. М., Черней В. В. Історія філософії: опорний конспект: Київ: Атіка, 2012. 275 с.
7. Головашенко І. О. Філософія: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2016. 200 с.
8. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: навч. посібник. Київ: Центр учбов. л-ри, 2012. 416 с.
9. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки навч. посіб. Львів, 2017 [Електронний ресурс]. URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Мельник Л. М. Філософія пандемії. *Восьмі Бердяєвські читання*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (БНАУ, 01 червня 2020 р.). Біла Церква, 2020. С. 47-48.
2. Nikolenko V. Українська гастрономічна культура як соціальний феномен. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2016. Вип. 36. С. 75-81.
URL: <https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/view/6540>
3. Мисик І. Г. Історія філософії в Україні: навч. посіб. Одеса: Фенікс, 2011. 134 с.
4. Прибутко П. С., Кондратюк-Антонова Т. В., Стус В. І. Філософія: посібник для підготовки до іспитів. Київ: Паливода А.В., 2012. 184 с.
5. Філософія освіти: навч. пос. \ Л.А. Чекал та ін. Київ: НУБіП України, 2014.

б. Ортега-і-Гассет, Х. Зусилля заради заощадження зусиль. Проблема заощадженого зусилля. Винайдена життя. Роздуми про техніку.

URL: https://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gas_raz/01.php :

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання. URL: www.nbuv.gov.ua
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. URL: <http://www.library.lviv.ua/>
3. Національна історична бібліотека України. URL: <http://www.dibu.kiev.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>
5. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка.
6. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
7. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
8. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. URL: <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
9. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL: <http://www.ukrbook.net/>

ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>
4. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.int/>
6. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int/echr>
7. Офіційний сайт Венеціанської комісії Ради Європи. URL: <http://www.venice.coe.int/>
8. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
9. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
11. Сайт журналу «Віче». URL: <http://www.viche.info/>
12. Сайт альманаху «Грані». URL: <http://www.grani.org.ua/>